

כיצד הרגל פרק שני בבא קמא

פנימיים דלא הוו תקלה דכיון דיש רשות לבני רה"ר ללכת שם כשאין שם פירות א"כ כשיטלו חילונים נמלא פנימיים קמומים לרה"ר לפיכך כל המחזיק בכלול זכה והא דתנן מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית ולא אמר דפטורה מטעם דכל הקודם זכה מיירי שלא נתנו ברה"ר כדי להשגיח דלא קנסו גופו כדמשמע בהנמיח (לקמן דף ל:) וקשה לר"י על פי' זה דהא רב אמנתוין קאי ואמר לא שנו אלא במחזרת וא"כ רב נמי איירי בשלל נתנו להשגיח ועוד דקאמר אלא פירות הא קמזי ליה ואי צור ללא אדעתיה פירות נמי ללא אדעתיה ונראה לר"י לפרש דרב סבר צור ברשותו איב דכשפיקיר רשותו ולא הפיקיר צורו ונפל צו שזר לא מני א"ל תורה צביאוי מאי זעו דאין אדם יכול לנמסם כל כך כשעוצר צביאוי שלא יכנס ברשות אחרים ולפיכך לא היה לו לקרב צורו ממש לרה"ר והא נמי פטורה שלא היה לו לקרב פירותיו ממש לרה"ר שאין צני רה"ר יכולין לנמסם עגמן ושמאל מתייב דמשום שלא היה לו לקרב פירותיו סמוך לרשות הרבים אין לפטור שכיול זעל הפירות לסמוך וגם זעל הצור יכול לסמוך וזמי דזעלמא פטור רב והא אמר ליה נהי דמי ממזקה א"ל תורה צביאוי מאי זעו מכל מקום לאו כל כמיניה לחיובי יי במאי דמקרבת לפירות ברשות הרבים ושמאל סבר נהי דזעלמא לאו אדעתיה כשנפל לצור הכא לא נני למימר הכי למפטור בהמה שצכוונה אכלתה: **אי ברב אי בשמואל**. רבי יוסי לא מני סבר כשמאל דהא מתייב צביאוי אלא כלומר אי כרב דחשיב חכר הנזק אי כשמאל דחשיב ליה רה"ר אע"ג דלר"י יוסי אין נפקותא ולפי' הקונטרס נוחא טפי או אי כרב דחשיב ליה קרן אי כשמאל דחשיב ליה שן:

רבינו הגנאל

בור באותו מקום שהקצתו לרשות הרבי פטור, דבור ברשותו. איכא אמאי פטר בו את השן, משום דיכול מרי דתורה למימר ליה לאו כל כמיני דכי קרבת לפירך ברוש' הרבי' הומחית לתוראי.

ולשמאל אימי לך לעולם בור כי האי גונא הייב דברשו' הרבי' הוא. איכא אמאי מתייב בו את השן, אמי לך בשלמי בור איכא למימר דלאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לא אדעתיה, הא קא חזי להו.

ואתנין לאוקומה מחזרת כענאי, ודחי' לה ואמי' לא כולי עלמי' מחזרת אי כרב אי כשמואל, והכא כהא פליגי, ר' מאיר ור' יהודה פיי ברש' הניזק הוא שחיובת, אבל ברש' הרבי' אינה משלמת אלא מה שנתנת. ר' יוסי ור' אלעזר סבוי אפי' הישר' הרבי' השן חייבת, והוה שמת' ובעי' בשדה אחר למטותי ברשות (הניזק) (המוקד). כגון שהכניס אדם פירות בחצר חצרו ובה שורו שלבגל החצר ואכלם שהוא פטור.

ומתחילתו, זה ההוצק שימא, ימי' לה בעל החצר פירך ברשותאי מאי בעי. והדרת' בהא ואמר, אי דאילפא דמתייב בכמהה הופשטת צוראה ואוכלת מעל גבי חברתה, אי ד' הישעיא דמתייב בעומדת ברש' הרבי' ואוכלת. לר' מאיר ור' יהודה לא שנו להו ברש' הרבי', בין מתוך הרחבה בין מעל גבי חברתה בין מהלכת בין עומדת, ואפי' קופצת הכל ברשות הרבי' אינה משלמת אלא מה שנתנת. ר' יוסי ור' אלעזר אמרי' אינה פטורה ברשות הרבי' אלא כעין דרכה, במקום שההלכת הייב, אבל אלו כולן חייב. מתייב' הכל ברש' והגרי שקפצו מראש הגג. ונהיא נמי הכי כי הא גונא, ומדברי שניהן דייקנין טעמ' דקפצו בפשיעה, הא בעו לקפוץ ונפלו, פטורין. שפעין מינה דתחילתו בפשיעה, דאי בעי ליה אסוקי אדעתא דילמי' נפלו, וסופו באונס, פטור. (אלא למאן דאמי' חייב

פנימיים דלא הוו תקלה דכיון דיש רשות לבני רה"ר ללכת שם כשאין שם פירות א"כ כשיטלו חילונים נמלא פנימיים קמומים לרה"ר לפיכך כל המחזיק בכלול זכה והא דתנן מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית ולא אמר דפטורה מטעם דכל הקודם זכה מיירי שלא נתנו ברה"ר כדי להשגיח דלא קנסו גופו כדמשמע בהנמיח (לקמן דף ל:) וקשה לר"י על פי' זה דהא רב אמנתוין קאי ואמר לא שנו אלא במחזרת וא"כ רב נמי איירי בשלל נתנו להשגיח ועוד דקאמר אלא פירות הא קמזי ליה ואי צור ללא אדעתיה פירות נמי ללא אדעתיה ונראה לר"י לפרש דרב סבר צור ברשותו איב דכשפיקיר רשותו ולא הפיקיר צורו ונפל צו שזר לא מני א"ל תורה צביאוי מאי זעו דאין אדם יכול לנמסם כל כך כשעוצר צביאוי שלא יכנס ברשות אחרים ולפיכך לא היה לו לקרב צורו ממש לרה"ר והא נמי פטורה שלא היה לו לקרב פירותיו ממש לרה"ר שאין צני רה"ר יכולין לנמסם עגמן ושמאל מתייב דמשום שלא היה לו לקרב פירותיו סמוך לרשות הרבים אין לפטור שכיול זעל הפירות לסמוך וגם זעל הצור יכול לסמוך וזמי דזעלמא פטור רב והא אמר ליה נהי דמי ממזקה א"ל תורה צביאוי מאי זעו מכל מקום לאו כל כמיניה לחיובי יי במאי דמקרבת לפירות ברשות הרבים ושמאל סבר נהי דזעלמא לאו אדעתיה כשנפל לצור הכא לא נני למימר הכי למפטור בהמה שצכוונה אכלתה:

בעלמא בור ברשותו פטור ושאיני הכא דאמר לאו כל כמיניך דמקרבת להו לפירותך לרה"ר ומחייבת להו לתוראי ושמואל אמר בעלמא בור ברשותו חייב דבשלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה אלא פירות מי איכא למימר לאו אדעתיה הא חזי ליה לימא מחזרת תנאי היא דתניא אכלה מתוך הרחבה משלמת מה שנהנית מצידי הרחבה משלמת מה שהזיקה דברי ר"מ ורבי יהודה רבי יוסי ור"א אומרים אין דרכה לאכול אלא להלך ר' יוסי היינו תנא קמא אלא מחזרת איכא בינייהו ת"ק סבר מחזרת נמי משלם מה שנהנית ורבי יוסי סבר משלמת מה שהזיקה לא דכולי עלמא מחזרת אי כרב אי כשמואל והכא בביעור בשדה אחר (ולא ברה"ר ומר סבר ובער בשדה אחר ולא ברשות המזיק ברשות המזיק לימא פירך ברשותו מאי בעי אלא דאילפא ורבי אושעיא איכא בינייהו: **מתני'** "הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם מפני שהן מועדין" "הכלב שנטל חררה והלך לגדיש אבל חררה והדליק הגדיש על החררה משלם נזק שלם ועל הגדיש משלם חצי נזק: **גמ'** טעמא דקפצו הא נפלו פטור אלמא קסבר תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור תניא נמי הכי הכלב והגדי שקפצו מראש הגג ושברו את הכלים משלם נזק שלם נפלו פטורין הניחא למ"ד (תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור אלא למ"ד חייב מאי איכא למימר יבגון דמקרבי כלים לגבי כותל דכי קפצי בקפיצה לא נפלי עלייהו ואפילו תחלתו בפשיעה ליכא אמר רב זביד משמיה דרבא פעמים שאפילו נפלו נמי חייב משכחת לה בכותל רעוע מאי ניהו דאבעי ליה לאסוקי דעתא דנפיל ארחי סוף סוף לא נפל ארחי ונפול אינהו תחלתו בפשיעה וסופו באונס הוא לא צריכא יבכותל צר תנו רבנן והכלב והגדי שדלגו ממטה למעלה פטורין מלמעלה למטה חייבין יאדם ותרנגול שדלגו בין מלמעלה למטה בין מלמטה למעלה חייבין והתניא

בעלמא בור ברשותו פטור. דלא חייבה תורה אלא על צור ברה"ר וכדיליף רבי ישמעאל טעמיה הסם (לקמן ג.): **זעלמא בור ברשותו חייב** הואיל והפקירו. והכא מ"ט בהמה שאכלתן חייבת: **זעלמא בור איכא למימר לאו אדעתיה**. דשור לנטורי נפשיה מצור וכיון דברשות נכנס דהא הפיקיר רשותו חייב זעל הצור אבל פירות כו': **הא קא חזי לפו**. ואפילו החלקה בהן פטור. ואע"ג דכל תקלה צור הוא הנ"מ צביאוי דאין לו רשות לתת שם תקלה: ר' יוסי היינו פ"ק. דקס"ד ללאו אמוך הרחבה קאי רבי יוסי דלצעו לחיוביה דהא כתיב (ו זעבר בשדה אחר ולא צביאוי אלא חגידי רחבה קאי דאין דרכה לאכול אלא להלך וזו שאכלה חייבת הלכך היינו ת"ק: **מחזרת איכא בינייהו**. דשמעינן לר"מ דאמר צלידי הרחבה משלמת מה שהזיקה וכגון דזלחה וקמה צלידי רחבה אבל מחזרת לא וקאמר רבי יוסי אין דרכה להחזיר ראשה ולאכול אלא להלך וזו שהחזירה ואכלה חייבת: **וכא זעבר בשדה אחר פליגי**. ואמוך הרחבה נמי חייב. שאם הכניס פירותיו לחצר זעל הצית שלא ברשות ואכלתן בהמתו של זעל הצית פטור: **לימא ליה מאי זעמי ברשותאי**. וקרא למה ל: **דאילפא ורבי אושעיא**. דאמר אילפא לעיל בהמה שפשיעה לוארה ואכלה מעל גבי חצרמה חייבת ודר' אושעיא דאמר בהמה הקופצת ואכלה מתוך הקופסה חייבת: **איכא בינייהו**. ר"מ סבר מתוך הרחבה לעולם פטור אלא לפי מה שנהנית ואפילו דאילפא ור' אושעיא ואמא רבי יוסי למימר אין דרכה לפשוט לוארה על חצרמה ואין דרכה לקפוץ מדרך ולאכול אלא להלך ואית ליה דאילפא ודרבי אושעיא: **מתני' מפני שכן מועדין**. לקפוץ. וכרשות הנזק קאמר דמולדה דרגל היא: **על חכמה משלם נזק שלם**. דהוה שן ברשות הנזק: **ועל הגדיש חלי נזק**. מפני בגמי' (גמ' ד'): **גמ' תחלתו בפשיעה**. דאיבעי לאסוקי אדעתיה למאן קפצי דהא אורחיהו לקפוץ: **וסופו באונס**. דהא נפלו ונפילה לא הוה ליה לאסוקי אדעתיה: **הניחא למ"ד כו' אמוראי פליגי בה דפרק (המפקד) (כ"מ ד' מב.)**: **דמקרבי כלים לגבי כותל טובא** דליכא תחלתו בפשיעה דאי הוה קפצי לנרא ממאני הוה קפצי וכי

פנול להדי כותל ואיתציר מנא אנוס הוא: **שאפילו נפלו חייבין**. ואפילו למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור: **משכחת לה כפול רעוע**. שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוה פשיעה: **דאיבעי ליה לאסוקי**. בתמיה: **לא נפל ארחי ונפול אינהו כו' כלומר** כיון דסוף סוף לא נפל ארחי אין סופו בפשיעה: **כפול ליה**. שמעקה הגג לך דחוקוק וכי הניחם צראש הגג הוה ליה לאסוקי אדעתיה דקפצי אמעקה דכרכן (ומן המעקה שהוא לך נפלי.) ליטנא אחרינא לך משופע: **מלמטה למעלה פטורין**. מנזק שלם וחייב בחצי נזק דמזויני הן: **אדם ותרנגול כו' אדם** אי נמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה חייב דאין צדאם לך תמות אלא בהמה ותרנגול דרכו דלגא אפילו מלמטה למעלה:

רבינו הגנאל

מא איכא למימר. ופקיר, כגון הכלים ששברו היו סמוכין לכותל כענין דבדוקים, שאפי' היו הגדיים נופלין מכה קפיצה, חוץ לכלים היו נופלים, ובין בתחילה ובין בסוף אונסין הן. רב זביד אמ' פעמ' אפי' נפלו חייבין, כגון שהיה הכותל רעוע. ואמאי חייבין, איבעי להו אסוקי איבעי דילמי' נפלי ארחי ותבוי למאנך, דהא היא פשיעה. ואע"ג דלא נפלי ארחי ונפלי אינהו הגדיים ושברו כלים חייבין, האי נמי תחילתו בפשיעה וסופן באונס הוא, וכדאמרי' ואוקומנא בכותל צר שאינו יכול להלך אלא עד שפילג, והכל פשיעה. ת"ד הכלב והגדי שדלגו, פיי שקפצו כגון זו ששנינו במשנתנו, ממעלה למטה פטורין.

אדם ותרנגול שדלגו בין כך ובין כך חייבין, פיי אדם מועד לעולם ותרנגולין היינו אורחיהו.

גמ' ד' מב.)

דמקרבי כלים לגבי כותל טובא דליכא תחלתו בפשיעה דאי הוה קפצי לנרא ממאני הוה קפצי וכי פנול להדי כותל ואיתציר מנא אנוס הוא: **שאפילו נפלו חייבין**. ואפילו למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור: **משכחת לה כפול רעוע**. שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוה פשיעה: **דאיבעי ליה לאסוקי**. בתמיה: **לא נפל ארחי ונפול אינהו כו' כלומר** כיון דסוף סוף לא נפל ארחי אין סופו בפשיעה: **כפול ליה**. שמעקה הגג לך דחוקוק וכי הניחם צראש הגג הוה ליה לאסוקי אדעתיה דקפצי אמעקה דכרכן (ומן המעקה שהוא לך נפלי.) ליטנא אחרינא לך משופע: **מלמטה למעלה פטורין**. מנזק שלם וחייב בחצי נזק דמזויני הן: **אדם ותרנגול כו' אדם** אי נמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה חייב דאין צדאם לך תמות אלא בהמה ותרנגול דרכו דלגא אפילו מלמטה למעלה:

פנול להדי כותל ואיתציר מנא אנוס הוא: **שאפילו נפלו חייבין**. ואפילו למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור: **משכחת לה כפול רעוע**. שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוה פשיעה: **דאיבעי ליה לאסוקי**. בתמיה: **לא נפל ארחי ונפול אינהו כו' כלומר** כיון דסוף סוף לא נפל ארחי אין סופו בפשיעה: **כפול ליה**. שמעקה הגג לך דחוקוק וכי הניחם צראש הגג הוה ליה לאסוקי אדעתיה דקפצי אמעקה דכרכן (ומן המעקה שהוא לך נפלי.) ליטנא אחרינא לך משופע: **מלמטה למעלה פטורין**. מנזק שלם וחייב בחצי נזק דמזויני הן: **אדם ותרנגול כו' אדם** אי נמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה חייב דאין צדאם לך תמות אלא בהמה ותרנגול דרכו דלגא אפילו מלמטה למעלה: **זקירא ליה פטורין דק"ד פטורין** לגמרי קאמר מלמעלה למטה כמו מלמטה למעלה דלאו אורחיה למיקפך כלל אבל כיון דמוקי דאפיך מייך דאינו אלא משונה זעלמא אמאי פטורין ונראה דגם לפי המסקנה מלמטה למעלה פטורין לגמרי דאנוס הוא דלמה יחזור מסבארא ראשונה: והתניא

(א) לקמן בה' (ג) (לעיל כ"א, א לעיל י"ח, ד) לקמן טו, נח, כ"מ לו: מב. לג. (ז) (א) (שמות כב, 1) ס"א ופלו כותל ונפל אינהו, (ז) גמ' משונה

תורה אור השלם
1. בי יבער איש שדה או ברה ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב פרמו ישלם: שבות כב ד

גליון הש"ס
רש"י ד"ח מחזרת וכו' דשמעינן לר"ם כעין זה צינא דף קד ע"ב דש"י ד"ה י"א קאמר:

הגהות הגר"א
[א] תוס' ד"ה ארס כו' מתוך כך נראה ש' כיצד אכל לגי הי"ק ע"ג משלם חצי נזק:

מוסף רש"י
על החררה משלם נזק שלם. דהיינו שן, הולקת גדיש היו לזרות דאינו אלא כח, שהוא מניח כאן הגחלת והוא הולך ודולק למקום אחר (ועי' יח.).

גליון הש"ס

רש"י ד"ח מחזרת וכו' דשמעינן לר"ם כעין זה צינא דף קד ע"ב דש"י ד"ה י"א קאמר:

הגהות הגר"א

[א] תוס' ד"ה ארס כו' מתוך כך נראה ש' כיצד אכל לגי הי"ק ע"ג משלם חצי נזק:

מוסף רש"י

על החררה משלם נזק שלם. דהיינו שן, הולקת גדיש היו לזרות דאינו אלא כח, שהוא מניח כאן הגחלת והוא הולך ודולק למקום אחר (ועי' יח.).

רבינו הגנאל

מא איכא למימר. ופקיר, כגון הכלים ששברו היו סמוכין לכותל כענין דבדוקים, שאפי' היו הגדיים נופלין מכה קפיצה, חוץ לכלים היו נופלים, ובין בתחילה ובין בסוף אונסין הן. רב זביד אמ' פעמ' אפי' נפלו חייבין, כגון שהיה הכותל רעוע. ואמאי חייבין, איבעי להו אסוקי איבעי דילמי' נפלי ארחי ותבוי למאנך, דהא היא פשיעה. ואע"ג דלא נפלי ארחי ונפלי אינהו הגדיים ושברו כלים חייבין, האי נמי תחילתו בפשיעה וסופן באונס הוא, וכדאמרי' ואוקומנא בכותל צר שאינו יכול להלך אלא עד שפילג, והכל פשיעה. ת"ד הכלב והגדי שדלגו, פיי שקפצו כגון זו ששנינו במשנתנו, ממעלה למטה פטורין.

גמ' ד' מב.)

דמקרבי כלים לגבי כותל טובא דליכא תחלתו בפשיעה דאי הוה קפצי לנרא ממאני הוה קפצי וכי פנול להדי כותל ואיתציר מנא אנוס הוא: **שאפילו נפלו חייבין**. ואפילו למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור: **משכחת לה כפול רעוע**. שמעקה הגג רעוע דאפילו לגבי נפילה הוה פשיעה: **דאיבעי ליה לאסוקי**. בתמיה: **לא נפל ארחי ונפול אינהו כו' כלומר** כיון דסוף סוף לא נפל ארחי אין סופו בפשיעה: **כפול ליה**. שמעקה הגג לך דחוקוק וכי הניחם צראש הגג הוה ליה לאסוקי אדעתיה דקפצי אמעקה דכרכן (ומן המעקה שהוא לך נפלי.) ליטנא אחרינא לך משופע: **מלמטה למעלה פטורין**. מנזק שלם וחייב בחצי נזק דמזויני הן: **אדם ותרנגול כו' אדם** אי נמי לאו אורחיה לקפוץ מלמטה למעלה חייב דאין צדאם לך תמות אלא בהמה ותרנגול דרכו דלגא אפילו מלמטה למעלה:

המסקנה

אדם ותרנגול שדלגו בין כך ובין כך חייבין, פיי אדם מועד לעולם ותרנגולין היינו אורחיהו.

(א) לפנינו הניחא למ"ד תחלתו בפשיעה וסופו באונס פטור.